

mal in Congreg. antea noni. Dap-
res, nec Episcopo inconsulto, Abba-
tissarum electionibus præsiderent valent,
perinde ac si in singulis specialibus
casibus fuisset Episcopi voluntas ex-
pressè iisdem significata, rectè pro-
bat Monacell. in formul. legal. tom. 3.
pag. 187.

V. Multa, quæ controversias
spectant inter Episcopos, & Prælatos

DE SYNODO DIOECESANA.

Regulares quoad electiones Abbatissarum, his subjectarum, sæpius scita-
tas, legi possunt in folio sacrae Con-
gregationis Concilii, habite die 25.
Aprilis 1727. à nobis, ejusdem Con-
gregationis Secretarij munus tunc ob-
tinentibus, exarato, & edito à Bartholo-
mæo Liverzani *Thesaur. Resolut. t. 4.*
pag. 47.

LIBER SEXTUS.

DE CONSTITUTIONIBUS IN DIOECESANA SYNODO EDENDIS, EARUM-
QUE CONSCRIBENDARUM METHODO.

CAPUT PRIMUM.

Summa statuendorum in Diœcesanis Synodis.

Rem nedium difficilem, sed pla-
nè impossibilem aggrederemur,
si in animo nobis esset, cuncta sigillatim
exponere, quæ in Diœcesanis
Synodis constitui possint; innumera
quippe sunt mala, quæ in hæc, aut
illam Diœcesim irrepere queunt, qui-
bus, opportunis constitutionibus, sit
occurrendum; cumque non eadem sit
omnium locorum indoles, non iidem
ubique hominum mores, non eadem
in omni loco simul inolescant morum
corruptelæ, nequeunt omnes leges cui-
cunque loco, & temporis congruere,
sed quod unius Diœcesis status hic &
nunc decernendum suadet, alteri Diœ-
cesi, si ibidem statueretur, inopportu-
num, inutile, & quandoquæ etiam
noxium accideret, quod inferius affe-

rendis exemplis ostendimus. Solim
itaque generatim asserimus, debere
Episcopum in sua Synodo constituere,
quæ ad vitia coercenda, virtu-
tem promovendam, depravatos populi
mores reformandos, & Ecclesiasti-
cæ disciplinæ, aut restituendam,
aut fovendam, necessaria, & utilia
esse judicaverit. Ut autem facilius re-
media parare valeat, quæ ingravescenti-
bus in Diœcesi morbis medendis sint
apta, expedire videtur, ut ante Syno-
dum à Vicariis Foraneis Parochi ci-
vilitatis, Monialium Confessariis, aliis-
que probis & prudentibus viris sci-
citur, quænam, eorumdem judicio,
in Diœcesi, præcipuè, quoad admini-
strationem Sacramentorum, verbi
Divini prædicationem, dierum festo-
rum

LIBER VI. CAPUT I.

rum cultum & observationem, vi-
deantur corrigenda, & emendanda;
in Congregationibus verò, quæ Syno-
dum præmitti solent, Theologos, &
Canonistas, doctrina, pietate, ac
prudenter præditos, de modo consul-
let, quo inolecentes abusus suavi-
ter simul, & efficaciter eradicari pos-
sint. Has omnes diligentias à Præsu-
le Bonaventura, Episcopo Montis
Falsici, & Corneti, præmissas suæ
Synodo Diœcesanæ, ut uberem ex
illa fructum commissæ sibi Diœcesis
perciperet, deprehendimus ex Ordine
ejusdem Synodi, à Francisco Ge-
vasio typis edito anno 1719. Eas-
demque in omni Diœcesana Synodo
adhibendas, sancitum est in celebra-
tissima Synodo Provinciali Coloniensi,
habita anno 1536. ab Archiepiscopo
Hermanno, annoque 1544. typis
Venetis excussa, & evulgata, in ea
sigillatim *part. 14. capit. 18.* Col-
lectionis Harduini *tom. 9. col. 2028.*
ubi sermo est de Synodo Episcopali,
hæc habetur: „In his ergo Conci-
liis..... apud Metropolitanæ, Ca-
thedralium, Collegiarum, Monas-
teriorumque Prælatos, & præsertim
„Archidiaconos, ac quos vocamus
„Decanos rurales, qui vocati sunt in
„partem sollicitudinis Episcopalis, per
„Vicarium nostrum in Pontificalibus,
„ac Officialem, disquisitio diligens
„fiat; & quæ ex illorum judicio re-
„formatione opus habere comperien-
„tur, communi consilio emenden-
„tur.” Hanc Coloniensem Synodum,
„saluberrimis sanè, atque utilissimis
„Constitutionibus referunt, cum lau-
„dis significatione commemoramus; at
„non eandem laudem attribuire pos-
„sumus ejusdem Præsidi Hermanno, qui
„stuprper postea ad Lutheranos defect,
„caque de causa fuit à Paulo III. per
„judicalem sententiam Coloniensi Ar-

chiepiscopatu extorbatas, uti narrat
Cardinalis Pallavicinus in *histor. Con-
cil. Tridentin. lib. 5. cap. 14. num. 2.*
& *3. lib. 7. cap. 1. n. 1. & 2. & lib. 9.*
cap. 13. n. 1.

II. Opus est etiam, ut Episcopus
sanctissima Concilii Tridentini decre-
ta, summorumque Pontificum Con-
stitutiones, sacrarum Urbis Congre-
gationum sanctiones, suorumque Præ-
decessorum statuta diligenter expen-
dat, cum ut eorum inhereat vesti-
giis, tum ut videat, an illa excita-
ta, iterumque inculcata, satis sint
ad compescendos abusus, quibus ob-
sistere exoptat; non enim necesse
est, ut in qualibet Synodo novæ
semper condantur leges, sed quan-
doquæ expedit antiquas tantum in-
staurare, earumque insistere observa-
tioni; quod, inter cæteros, fecisse
comperimus Joannem Episcopum Tre-
corensis, in sua Synodo, quam ha-
bituit anno 1423. relata in *sepius cit.*
Thesaur. nov. Anecd. Martene, &
Durand. tom. 4. col. 1129. ubi ait:
„Communi utilitati, & grato regimi-
„ni gregis nobis commissi intendere
„cupientes, nihil de novo præter u-
„num inferius descriptum ad præsens
„statutes; sed potius laudabilibus
„statutis Prædecessorum nostrorum, in-
„fra designatis, & per nos maturè
„advisatis inhærentes, ipsa statuta di-
„ctorum Prædecessorum nostrorum, in-
„ferius per rubricas adnotata, & per
„nos ex multis aliis extracta, &
„alia, quæ de jure procedunt, lan-
„damus, & approbamus, ipsaque,
„juxta eorum formas, & tenores,
„voluimus, & præcipimus à sub-
„ditis nostris inviolabiliter observa-
„ri.” Ita cum nobis innotuisset,
complures abusus in Regno Poloniæ
infectos esse in usu Oratoriorum do-
mesticorum, ideoque, ad eos de meo

dio tollendos, Epistolam encyclicam dedimus ad Primate[m], Archiepiscopodis, & Episcopos ejusdem Regni, quæ incipit *Magno cum animi nostri dolore*, datam die 2. mensis Junii 1751. & impressam tom. 3. *Bullarii nostri numer.* 48. collectis in unum Prædecessorum nostrorum legibus hac de re constitutis, necnon resolutionibus à Congregationibus Urbis, cum eorundem Prædecessorum assensu, editis circa ea, quæ in hujusmodi Oratoriis domesticis fieri possunt, vel non possunt; demum §. 26. ita scripsimus: „Quod si vos etiam id præstare curabitis, ut in Dioecesis Synodis vestris, in vestris item Edictis, quæ à vobis pro bono Dioecesis vestre regimini publicantur, Pontificiorum Decretorum, ac Resolutionem de super indicatarum observantiam inculcatis, duplex inde bonum extabit, ut & vivam in vobismetipsis eorundem memoriam teneatis, atque ab aliis aut ignorantiam expellatis, aut eandem, ut potè crassam deinceps, atque supinam, inexcusabilem reddatis. Hanc agendum rationem, & normam tenentur, atque in presentia tenent nostri in Italia Episcopi, cum aut Pontificiorum Decretorum, quæ super privatæ Oratoris condita sunt, summam in Synodis suis inseruerunt, aut in Appendice ad ipsas Synodos eadem decreta per extensum adjunxerunt.”

III. Quoniam igitur specialia decreta, quæ fieri oporteat, Episcopis suggerere non possumus, eodem monemus, ut scopum, ad quem Synodi colligent, studiosè perpendant, inde enim facili negotio exequentur, quæ hic & nunc specialiter sanciri debeant. Ut porro finis, quem Synodi respiciunt, magis magisque eorum mente insi-

deat, & oculis obversetur præter ea, quæ *lib. 1. capit. 2.* retulimus, alia subnectimus, illustrium Antistitum allocutiones, & monita, eorum Synodis plerumquè præmissa, quibus discretè causas explicarunt, propter quas illas coegerunt.

II. In Constitutione edita à Leone X. in Concilio Lateranensi dicitur, Synodos cogi, ut depravata corrigantur; quæ verba expendens Erasmus Cokier in *tract. de jurisdictione in exemptis tom. 2. part. 1. §. 18. num. 206.* ait: „Episcopalis Synodus instituta est quatuor nex causalibus, de quibus unam hic designat Pontifex: primò, ut depravata corrigantur; secundò, ut ignorantes instruantur; tertio, ut regulæ morum, statutaque formentur; quarto, ut quæ in Provinciali Synodo decreta sunt, in Episcopali publicentur.”

V. In Pontificali Romano *sub tit. de ordine ad Synodum*, ita Episcopos præsentés alloquitur: *Venerabiles Consacerdotes, & Fratres nostri charissimi, præmissis Deo precibus, oportet, ut ea, quæ de Divinis Officiis, vel sacris Ordinibus, aut etiam de nostris moribus, & necessitatibus Ecclesiasticis à vobis conferenda sunt, cum charitate, & benignitate unusquisque vestrum suscipiat, summaque reverentia, quantum valet, Domino adjuvante, percipiat, vel quæ emendationis digna sunt, omni devotione unusquisque fideliter studeat emendare.*

VI. Initio statutorum Synodalium Ecclesiæ Aduensis anni 1290. quæ referuntur tom. 4. *Thesaur. nov. Anecd.* Martene, & Durand. col. 480. hæc leguntur: „Quia humana natura, de facili prolabitur ad delicta, expedit, ut homini noxius appetitus frenetur, & ligetur legalibus constitu-

„tio-

tionibus, & præceptis, ut declinet prohibita, & permisa sequatur.”

Extant *cod. tom. 4. col. 522. & seq.*

VIII. Episcopus Audomarensis in Synodo Dioecesanâ anni 1583. causam allegans, cur Synodus quotannis cogatur, ait: „Quædam sunt ita communia mala, ut Dioecesim ipsam, nam integram obtineant, nec regimini nos instanti pulsat aculeo, tantò velocius ad subjectorum nostrorum culpas, & morum correctionem assurgere, quantò eas damnabilius desereremus incorrectas.” Et postquam Dioecesis suæ vitia, & corruptelas longa oratione est prosecutus, sic tandem præfationem absoluit: „Hinc est, quod nos præmissorum consideratione debitum officii nobis commissi exequentes, vitia extirpare, virtutesque inserere, ac salutem, & periculum animarum subditorum nostrorum, & nostræ providere cupientes, ne sanguis eorum de manibus nostris in districti Iudicis examine requiratur, plurimum scientificorum, proborum, & honestorum virorum ducit consilio, prohibitiones, monitiones, ordinationes, & statuta, quæ sequuntur, fecimus, constituimus &c.

VII. In amplissima Collectione veterum Scriptorum, & Monumentorum, edita à citatis Martene, & Durand. tom. 7. col. 1225. referuntur statuta Synodalia Ecclesiæ Ambianensis, condita anno 1461. in quorum initio hæc leguntur: „Cum solum illud bene actum censeatur, quo vita hominum corrigitur, nullique dubium existat, quia ex decretis, & legibus statutis, & constitutionibus humana coerceatur audacia, & appetitus noxius ad juris tramitem reducat; ideo nos subditorum nostrorum mores in melius reformare cu-

„pientes, nonnulla statuta decrevimus promulganda.”

VIII. Episcopus Audomarensis in Synodo Dioecesanâ anni 1583. causam allegans, cur Synodus quotannis cogatur, ait: „Quædam sunt ita communia mala, ut Dioecesim ipsam, nam integram obtineant, nec regimini nos instanti pulsat aculeo, tantò velocius ad subjectorum nostrorum culpas, & morum correctionem assurgere, quantò eas damnabilius desereremus incorrectas.” Et postquam Dioecesis suæ vitia, & corruptelas longa oratione est prosecutus, sic tandem præfationem absoluit: „Hinc est, quod nos præmissorum consideratione debitum officii nobis commissi exequentes, vitia extirpare, virtutesque inserere, ac salutem, & periculum animarum subditorum nostrorum, & nostræ providere cupientes, ne sanguis eorum de manibus nostris in districti Iudicis examine requiratur, plurimum scientificorum, proborum, & honestorum virorum ducit consilio, prohibitiones, monitiones, ordinationes, & statuta, quæ sequuntur, fecimus, constituimus &c.

IX. Sanctus Carolus Borromæus in præfatione ad Synodum Dioecesanam Mediolanensem undecimam, quam habuit anno 1584. *part. 2. Act. Eccles. Mediol. pag. 399.* „Quoniam, inquit, præcipua quædam capita sunt, in quibus exequentis longè languidiori studio actum, aut fortassè crebris peccatum est; (id quod ex speculatione nostra Archiepiscopali, quam in visitatione, alioque munere præstare debemus, hoc ipso præsertim, antequam animadvertimus) ideo, ut prospectum, atque adeo caveamus, ne quid ex eo detrimenti jam institutæ disciplinæ ratio, progressioque patiamur, volumus hic nostris monitis assiduum eorum executionem excitare, eandemque explicationibus agere, atque adeo ob oculos ponere, quo distinctius, & clarius ob eamque rem

„fi-

faciliter & commodius in executionis usum ab ipsis, quorum interest, manducatur.

X. Similia passim occurrunt in aliorum Episcoporum Dioecesis Synodis, quæ scopum indignant, ad quem Synodales Constitutiones collinare debeant. Hunc præ oculis habet Episcopus, ad illum suas dirigat Constitutiones, & rem totam coniciet, quam ex crebra Synodorum celebratione Ecclesia intendit.

CAPUT II.

Qua methodo, quoque sermonis stylo conscribenda sint Synodales constitutiones.

Nihil peculiare dicendum occurrit de methodo, qua sint exaranda Synodales Constitutiones, nisi quod in memoriam revocetur monitum Isidori *lib. 2. etymolog. capit. 10.* relatum *Can. 2. dist. 4.* ubi inter ceteras condiciones, quas in lege requirit, has etiam exposcit, nimirum, ut sit *necessaria, utilis, loco, temporisque convenientis.* Haud enim imitatione dignos putamus illos Episcopos, qui ut methodum retineant, quem à suis Prædecessoribus servatam vident innumeras consanciant, neque necessarias, neque utiles, neque temporis accommodatas Constitutiones; non animadvertentes, sapienter utique eas conditas fuisse à suis Prædecessoribus, utpotè maxime convenientes ætati, qua suas celebrarunt Synodos; hodie verò, mutatis rerum circumstantiis, esse prorsus supervacaneas. Inter plurimas Dioecesanæ Synodos, quas pervolvimus, Synodum etiam percurramus, anno 1609. habitam ab Anastasio Germano, Archiepiscopo Tarantasiensi, cu-

jus Constitutiones distributæ sunt juxta ordinem titulorum Decretalium. Ideo autem hanc methodum Germanus elegit, ut suo Clero aliquod saltem specimen daret Juris Pontificii, cujus plerosque prorsus jejunos, & ignaros deprehenderat. At si quis vellet eandem methodum sectari, ubi Juris Canonici studium viget, & scientia emicat, superfluis certè, atque inutilibus Constitutionibus suam repletur Synodum, & potius, quam statuta suæ Dioecesis indigeniis congruentia, novam videretur conficere collectionem juris communis.

II. Synodus coacta ab Antonio Maria Gratiano, Episcopo Amerino, anno 1595. referta est decretis Concilii Tridentini; & laudabiliter sanè, etenim celebrata cum fuerit triginta circiter annis post absolutum, & confirmatum Tridentinum, necesse fuit, istius saluberrimis sanctionibus Clerum, & populum imbueri; quod ob eandem rationem à S. Carolo Borromeo in suis tam Provincialibus, quam Dioecesanis Synodis præstitum, ex eorundem discimus lectione. At cum hodie Tridentini decreta vulgarissima sint, frustraneum profectò videretur illa transcribere, atque in Dioecesanæ Synodi Acta intrudere; sed sat erit, eadem innuere, novis sanctionibus fuleire, earumque observationem urgere. Eadem præterea Amerina Synodus quamplurimis abundat adhortationibus, monitis, & statutis, quæ prudens Episcopus necessaria putavit ad radicibus evellendum vitiorum loculum, quod ob diu intermissam Synodorum coactionem, in suæ curæ concedito Domini agro nimium supercrevisse, compererat. Hanc methodum illis commendamus Episcopis, qui Dioecesi præsent, in qua ab-

abusus, & corruptela, unà cum rerum Divinarum inscitia, adeo altas egerunt radices, ut non facile extirpari queant; oportet enim tunc Synodo inserere congruas instructiones, ad erudiendos indoctos, & Synodales Constitutiones crebris conspergere adhortationibus, quibus earum jurgio ferendo insuetus populus, ad eorum eidem submittendum suavior inducatur, quinimò, generatim loquendo, hanc methodum illis etiam Ecclesiarum Præsulibus summopere convenire arbitramur, qui ferè numquam suum Clerum, & populum encyclicis litteris alloquuntur, nec alias Synodos se facilè deinceps habituros prævident; ita quippè, in unius saltem Synodi lectione, omnes oves sui Pastoris vocem quodammodo audient, quæque facere, quæque declinare debeant, addiscunt. Qui verò sæpius Synodos celebrant, aut frequenter, prout scilicet se obrulerit occasio, encyclicis litteris commissum sibi gregem pascunt, hortantur, & edocent, satius erit, ut à prolixis instructionibus in suam Synodum inferendis, absteinant, ne seculos inutiliter repent, quæ jam altas edixerunt, rerumque frustrà repetitarum multitudine legentium mentes obruant. Verùm cum etiam hæc res ab innumeris pendeat circumstantiis, quas prævidere, & considerare est impossibile, ideo libere relinquimus Episcopo eam methodum in suis conscribendis Synodalibus Constitutionibus seligere quæ magis ei ariserit, modo numquam à proposito deviet prospiciendi salutis animarum.

III. Quod atinet ad sermonis styli in componendis Constitutionibus servandum, meminisse etiam oportet, quod laudatus Isidorus inculcat, nempe: *Erit autem lex...*

Tom. I.

manifesta, ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat; ac proinde talibus verbis est coninnanda, quæ omnem elucidandam ambiguitatem, conditorique mentem, ac voluntatem subditis perspicuè exhibeant. Et quæ hæc conditio adeo necessaria, ut quamvis, juxta Suarez *lib. 1. de Legibus cap. 11. num. 1.* ad solam pertinere legis perfectionem, non ipsam ad substantiam; attamen si lex verbis ita obscuris sit concepta, ut multiplicem sensum reddat, nec qualem Legislator intenderit, poterit interpretes, & Doctores determinare, vim, & efficaciam obligandi eam non obtinere, docent Baldus in *l. Data opera 11. Cod. de his qui accusare non possunt*, & Everard. *Arg. legal. loco à rubro ad nigrum, n. 7.* & certè qui in praxi unum ex multis sensibus, quos lex obscura præsefert, sequitur, legis violatæ reus, & poenæ obnoxius esse nequit etiam postea, eo rejecto, alius sensus legitima auctoritate, usque approbatus sit, vel receptus, *arg. Cap. Cappellanus, 4. de feriis, ubi Patrum. num. 60. Imolanum, 3. Barbo. num. 4.* Tanti igitur interest, claris ac manifestis verbis legem adornare, quanti exactam ejusdem executionem obtinere, aditumque oculudere tergiversationibus, quibus subditi se valeant excusare à legis observatione. Ceterum, dummodo obscuritas, & dubietas in lege evitetur, nihil refert, quod sit exarata stylo. Synodi habitæ annis 1680. 1686. 1692. & 1697. à Guidone de Sebe Rochechouart, Episcopo Arebrateni, qui annis amplius quadraginta eidem Ecclesiæ præfuit, gregemque suum assidua præsentia fovit, atque à noxiis erroribus, morumque corruptelis, indefessa cura, tutatus est, uti legitur *tom. 3. Gallie Christianæ Dionysii Samartha-*

thani *col. 557.* scripta sunt brevi, conciso, & laconico sermone; eundemque stylium imitantur Synodi habitae à Cardinali Lanfredino, Episcopo Auximano, & Cingulano, annis 1734. 1735. & 1736. Ex adverso alias multas invenimus Synodos, longo, & asiatico, ut vocant, elucubratis stylo; qui utique rudiorum captui videntur magis accommodatas. Sed etiam in hoc quilibet abundet in sensu suo, & stylium adhibeat, quem maluerit.

CAPUT III.

Quae utiliter in una, inutiliter in alia Synodo decessuntur: ubi nonnulla de Oblatis, Eremitis, & Graecis degentibus in Dioecibus Episcoporum Latinarum.

Audivimus nuper ab Isidoro, legem convenire debere loco, & tempori: ex hoc verè illud consequitur, quod jam superius animadvertimus, non posse videlicet certam regulam prescribi, quae Constitutiones indiguit in qualibet Synodo edendas; quae enim uno tempore, atque in uno loco saluberrimae sunt, alio tempore, alioque in loco incasum renovantur. Rem, uti nos facturos promissimus, nonnullis exemplis illustrabimus.

II. Pluribus Ecclesiae saeculis, liberum fuit parentibus, impuberes filios Deo, & monasterio offerre; iisque semel à parentibus oblatis, integrum deinceps non erat monasterium deserere, atque ad saeculum regredi, sine apostasia nota: quocirca communis adagii loco habebatur canon 49. Concilii Toletani IV. *Monachum, aut paternam devotio, aut propria professio facit; tom. 5.* Collectionis Harduini *col. 589.* Tantam parentum in filios potestatem aliqui produxisse opinan-

tur à veteri testamento, ubi *1. Reg. cap. 1.* legitur, Samuelem, trium annorum puerum, fuisse à matre templo oblatum: alli eam referendam autumant ad antiquas Romanorum leges, per quas tantum parentibus in suos liberos adstruebant dominium, ut jus vitae, ac necis in istos haberent, summaque urgente necessitate, possent eosdem in servitium vendere sine redemptione, quemadmodum constat *ex l. 1. tit. 3. lib. 3. Cod. Theodos. & ex l. 10. tit. 47. lib. 8. Cod. Justinian.* Quamquam autem Christianorum Imperatorum leges ejusmodi enormem parentum in Filios potestatem multum coercuerint; facultatem nihilominus illis reliquerunt, de suis liberis, quamdiu essent impuberes, pro arbitrio disponendi, excepto dumtaxat mortis, & servitutis negotio, uti habetur *in l. unic. tit. 15. lib. 9. Cod. Theodos.* Verum quaecumque fuerit origo praedictae consuetudinis, quam usque ad saeculum XII. perseverasse, ex epistola 1. Sancti Bernardi ad Robertum nepotem, atque ex epistola Siberi ad Rodolphum Abbatem Sancti Trudonis, colligit Constant. *in epist. Romanorum Pontificum tom. 1. col. 317.* certum est, quod, quamdiu ea in Ecclesia viguit, ferè omnia Concilia aliquid decrevere de pueris, & puellis, à parentibus monasterio oblatis, uti, inter cetera, Aurelianense V. anni 549. *can. 19. tom. 2.* Collectionis Harduini *col. 1447.* Matisconense I. anni 581. *can. 12. tom. 3.* Collectionis Harduini *col. 482.* Toletanum X. anni 656. *can. 6. ibid. col. 980.* At postquam ea disciplina obsolevit, ineptum planè foret, de iisdem Oblatis in Synodis verba fieri.

III. Quemadmodum porrò diversitas temporum facit, ut in hodiernis

Sy-

Synodis nihil statuendum occurrat de impuberibus filiis, à parentibus monasterio oblatis; ita locorum diversitas efficit, ut in aliqua Synodo prudenter atque utiliter, in alia verò imprudenter & inutiliter de alio agatur, adhuc extante, Oblatorum genere. Alii quondam fuerunt, & alicubi etiam nunc sunt, monasteriorum Oblati, de quibus Mabillonius *in presut. ad sec. 6. in Act. SS. Ord. S. Benedict. n. 97.* & Carolus Du-Cangius *in Glossar. verb. Oblati monasteriorum;* homines scilicet, qui se, suaque omnia in monasterii usus conferunt, ejusdemque monasterii Prelato ad omnia obediunt. Eiusmodi autem Oblati, qui etiam Donati appellantur, habitum quemdam assumunt à secularibus paululum diversum, seque monasterio tradunt sub certa verborum formula, nulla tamen solempi professione se obstringunt; quocirca Religiosi verè non sunt, nec matrimonii valide contrahendi incapaces; simplex quippe castitatis votum, si quod forte in praedicta oblationis formula, pro monasteriorum diversitate, est diversa, continetur; imedit utique matrimonium contrahendum, sed contractum non dirimit; uti ad rem ponderant Regens Tapia *in Aut. Ingressi, v. Sua, cap. 10. num. 6.* Covarr. *in cap. Alma mater, part. 2. relect. §. 2. cap. 8. Navarrus consil. 81. prima edit. num. 15. de Regular. Fagnanus in cap. Ut privilegii, de privilegii, num. 30. Lpezana Oper. moral. tom. 1. part. 2. cap. 8. & 9.* ubi formulam refert, quam recitant Oblati Ordinis S. Hieronymi, Rocca *tom. 2. disp. jur. cap. 140.* ubi expendit formulam oblationis mulierum, sacras ingredientium ades nuncupatas S. Virginis Dolorum de Urbe, Donatus *tom. 1. rer. Regular. part.*

2. tract. 13. de Oblatis Religiosorum quest. 6. per tot. Rota in Romana Majoratus, & Primogeniturae de Cesarinis 16. Junii 1698. §. Siquidem electo, coram Lancaetta.

IV. Quamvis verè praedicti Oblati Religiosi non sint, atamen si omnia bona sua, ne minima quidem eorum parte, neque quoad proprietatem, neque quoad usufructum, sibi reservata, absque fraude & dolo, in monasterium contulerint, & habitum aliquid mutaverint censentur personae Ecclesiae, gaudentque privilegio fori, atque immunitate ab exactionibus secularibus; uti colligitur *ex cap. Per exemptionem, de privileg. in 6.* ubi Bonifacius VIII. statuit *Per exemptionem Ecclesiae concessam, ipsa Ecclesia, & ipsius Monachi, vel Canonici, Clerici etiam, & Conversi, perpetuoque Oblati, intelliguntur exempti, atque ex Clementin. 1. de decimis, in qua Clemens V. postquam declaravit, teneri Regulares, decimas persolvere de animalibus familiarum, & pastorum suorum, addit: Ceterum praemissa extendi volumus ad animalia, quae per Religiosorum ipsorum Donatos, seu Oblatos tenentur, dum tamen illi Religiosi eisdem cum affectu donaverint, aut obtulerint se & suas quas Constitutiones rectè perpendunt Fagnanus in cit. cap. Ut privilegia, num. 25. & seg. & Barbosa in eod. Cap. n. 47.* Ut verò subtrahantur etiam ab Episcopi jurisdictione, solique subdantur Prelato Regulari, non solum necesse est, ut praedictas impleant conditiones, juxta apertam decisionem Alexandri III. in cap. Cum & plantare, 3. de privileg. De Confratribus (hoc nomine Oblatos appellat) hoc constituitur, ut si, non se praedicti Praetribus omnimodò reddiderint, sed in proprietatibus suis omnino duxerint

O 2

remanendum, propter hoc ab Episcoporum sententia nullatenus extimantur, sed potestatem suam in eos, sicut in alios parochianos suos, exercent, cum pro suis fuerint excessibus corrigendi; verum etiam, iure novissimo Tridentino *sess. 24. cap. 11. de reform.* requiritur, ut actu Religioni inserviant, cuius sunt Oblati; secus, etiamsi ab aliis conditionibus non deficiant, Episcopali foro remanent obnoxii. Ad arcendas autem dissensiones, super prædicta Oblatorum exemptione, sæpe inter potestatem seculari, & Episcopos excitata, accuratissimum decretum olim editum fuit à sacra Congregatione Concilii, in quo singule enumerantur qualitates, quibus præstare debent Oblati, ut habeantur pro personis Ecclesiasticis; atque ad istius decreti normam omnes deciduntur questiones Oblatorum immunitatem spectantes. Alia præterea ab eadem sacra Congregatione emanarunt decreta, quibus definitum est, quandonam iidem Oblati etiam à foro Episcopali prorsus subtrahantur, & quandonam tam Episcopi, quam Prælati Regulares coercitioni subjaceant. Primum decretum refertur à Cohell. *ad Bullam Boni Regiminis cap. 50. num. 142.* Passerino *de hominum stat. tom. 2. quest. 187. art. 4. num. 225.* Barbosa *cit. loc. & fusè explicatur à laudato Fagnano.* Alia decreta sunt à nobis indicata, & expensa in quadam causa *Anglon.* sacre Congregationi proposita 15. & 29. Januarii 1724. de qua *tom. 3. Thes. ur. Resolut. pag. 5. & 11.*

V. Jam autem Episcopus Dioecesim administrans, ubi plures degunt Oblati, sapienter sane enunciata decreta in suam Synodum inserat, ut illis conformes novas promulgabit

Constitutiones; at si in Dioecesi ejusmodi Oblati non reperiantur, Constitutiones ad eosdem pertinentes Synodi paginas inutiliter replent. Idemque judicium ferendum est de Synodalibus statutis foeminas respicientibus, quæ vulgo *Beate, Beguine, Tertiaria, & Bizoche* appellantur, ubi enim ejusmodi foeminarum copia invenitur; prudenti certè consilio aliquid de his, earumque vivendi ratione, in Synodo decernitur; laudabiliter quoque poterunt certæ regula designari, in earumdem admissione ad *Beguinarum* habitum servandæ, quæ jampridem à sacra Congregatione Concilii præscriptæ fuere, & à nobis relatæ sunt in quibusdam ex nostris Institutionibus pro Archiepiscopi munere olim Bononiæ Italico sermone editis; ac deinde in Latinum conversis, videlicet *Institut. 29. §. Post Moniales, & Institut. 105. in Monitis pro Mulieribus Tertiariis, qua privatim in suis adibus vitam agunt, §. 1.* Ast ubi aut nullæ, aut raræ sunt foeminae, quæ *Beguinarum* amplectantur institutum, nemo non videt, supervacaneum esse de illis in Synodo pertractari.

VI. A Religionum Oblatis ad Eremitas progredientes, aliud ad rem nostram appositum ab istis desumimus exemplum. Quatuor sunt Eremitarum genera: alii tria substantialia nuncupant Religionis vota in aliqua ex Religionibus à Sede Apostolica approbatis, quales sunt Eremitæ Camaldulenses, qui propterea sunt veri Religiosi; alii à votorum nexu soluti, in aliqua Congregatione degunt, ab Episcopo approbata, modumque vivendi ibidem tenent ab eodem Episcopo præscriptum; & isti, licet Religiosi verè non sint, interdum tamen, cum aliqua improperitate sermonis *Religiosi* vocantur; alii sunt Ere-

Eremitæ, qui nec Religionem professi, neque ulli adscripti Congregationi, habitum Eremiticum ab Episcopo accipiunt, ejusdemque auctoritate alicujus Ecclesiæ addicuntur servitio; alii demum sunt, qui pro suo libito Eremiticæ vestes induunt, neque ullius Ecclesiæ legitima auctoritate alligati servitio, solitariam vitam eligunt. Ex his quatuor Eremitarum speciebus, de quibus à nobis actum est in nostro *Opere de Canonizat. Sanctor. lib. 3. cap. 55. num. 15.* secunda, & tertia ordinariæ subsunt Episcopi potestati; Eremitæ verò quartæ speciei, utpotè qui inter personas Ecclesiasticas non numerantur, fori privilegio non gaudent; absonum quippe videretur, ut quis pro suo arbitrio, se à laicali extimeret jurisdictione, cui erat antea obnoxius; quemadmodum rectè considerat Ferrosinus in *cap. Nullus, de foro competenti, quest. 15. num. 1. & 2.* Fagnanus *ibid. num. 63.* Cortiada *deis. Catal. tom. 3. de eis. 137. num. 61.* Diana in *Oper. coordinat. tom. 9. tract. 2. resolut. 174.* alique passim; licet tamen Episcopo eos compellere ad habitum dimittendum, vivendique rationem deserendam, quam propria auctoritate susceperunt. Hanc potestatem in sua Synodo exeruit Episcopus Gerundensis, prohibens sub poena excommunicationis ne quis, sine Episcopi decreto, audeat Eremiticæ vestes assumere, uti legitur apud Romaguer. *lib. 5. tit. 13. cap. 1. 2. 4. & 5.* Severiores etiam leges adversus eosdem Eremitas, tamquam apes sine rege, uti Doctores loquuntur, huc illic discurrentes, tulit clar. mem. Cardinalis Portocarrero, Archiepiscopus Toletanus, in sua Toletana Synodo *lib. 7. tit. 13. constitut. 4.* Nichil igitur est, quod à similibus *Consul. tom. 1.*

stitutionibus condendis alios detineat Episcopos, qui ejusdem generis vagos Eremitas in sua habent Dioecesi. Jure pariter poterunt leges sancire, alios complectentes secundæ, & tertiæ speciei Eremiticolas; puta edicere, se nulli in posterum veniam daturum solitariè vivendi, cuius mores sibi non fuerint antea benè perspecti, aliorumque testimonio comprobati; quod laudabiliter sancitum legitimus à Cardinali Carolo Barberino in sua Synodo Farfensi, atque à Cardinali Cybo in Synodo Ostiensi, & Veltierna, habita anno 1698. *tit. 35.* Ea siquidem solitariè vivendi ratio, adeo periculosa est, ut Hieronymus in *epist. 125. ad Rusticum monachum, num. 9.* eligendam asserat à solis verè, & non ex parte perfectis; & Synodus Venetica anni 1661. *can. 7. tom. 2.* Collectionis Harduini *col. 797.* ne Monachis quidem illam permittendam censuerit, nisi forte probatis, post emeritis labores. Multoque magis decet, ut Episcopus in Synodo regulas præscribat ab Eremitis religiosè servandas, quod iidem à præfatis Cardinalibus diligenter præstitum vidimus. Ex pluribus autem, quæ circumferuntur, Eremitarum regulis, optime sunt, quæ habentur in Appendice ad Concilium Romanum *pag. 257.* à san. mem. Benedicto XIII. concinnatæ, atque in eodem Concilio *tit. 22. cap. 2.* singulis Episcopis propositæ, & commendatæ, ut ad earum normam suos Dioecesanos Eremitas vivere cogant. Has igitur rectè Episcopus suæ Synodo adjungat, earumque observationem, ut in eodem Concilio Romano cautum est, *præciè promovèbit.* Verùm hæc, ut quilibet videt, solis aptantur Dioecesis, quas aliquot incolunt Eremitæ; neutiquam verò aliis, à quibus absunt. Quamobrem qui istarum regi-

mini praeficiuntur Antistites, oleum & operam perderent, si vano pruritu voluminosam conficiendi Synodum Constitutionem, & Regulas, in illam ingerebant custodiendas ab Eremitis, qui caeteroquin in nullo suae Dioecesis angulo existunt.

VII. In aliquibus Dioecibus, uti etiam superius dictum est, unâ cum Latinis commorantur Catholici Graeci ritus, eidem Latino Episcopo omnes subjecti; cui propterea laudi adscribetur, si in sua Synodo proscribat errores, & insectetur abusus, si qui forte in praedictos Graecos irrepserint. Ita se gessit Cardinalis de Torres, Archiepiscopus Montis Regalis in Sicilia, qui in Dioecesana Synodo interdixit Italo-Graecis, suam habitantibus Dioecsim, usum *Synaxarii*, quod recitare solebant post lectionem sextam Sabbathi ante Dominicam Sexagesimâ, eo quod in eo contineretur error, à Catholica Ecclesia jamdiu damnatus, de animabus in caelum non recipiendis, neque ad aeternas ablegandis penas ante diem Judicii; vetuit praeterea, ne iidem recitarent Officium impii Gregorii Palamae, Archiepiscopi Thessalonicensis; censuraeque perstrinxit quasdam acclamationes, quibus plaudabant eidem Palamae, ac sequestissimo Phocio, pseudo-Patriarchae Constantinopolitano, auctori Schismatis Graecorum; quae quidem Synodalia Cardinalis de Torres decreta referuntur à Joanne de Joanne in *tract. de Divinis Sacramentis* cap. 11. Neque ideo Cardinalis ordinariae suae potestatis limites est praetergressus; quamvis enim nequeat Episcopus quaestiones definire ad Fidei doctrinam pertinentes, non tamen prohibetur, ne aut Synodo, aut extra Synodum, cavendus jubeat errores, jam ab Ecclesia proscriptos, quod

colligitur ex cap. *Ad abolendam, de hereticis*, notatque Gonzalez in cap. *Vestra, num. 3. de locato, & conducto*. Commendandi igitur erunt etiam alii similibus Ecclesiasticum Praesules, si suam curam & studium impendant, ut Graecorum, quibus praesunt, praecidant errores, depravatesque mores corrigant. At ubi nulli sunt homines Graeci ritus, viderentur aërem verberare Episcopum, qui in sua Synodo de illis sana doctrina informandis se valde sollicitum ostentaret. Sed Graecorum erroribus, deque his, quae praestare debent Episcopi Latini, ut Graecos homines, in suis Dioecibus degentes, ab illis immunis servare valeant, alibi fusiùs agemus.

CAPUT IV.

Aliis exemplis demonstratur, non omnes Constitutiones omni Synodo aequè congruere; ubi multa de Judaeis degentibus in terris Christianorum.

A multis Christiani orbis regionibus, ut in Hispania, & Lusitania, Judaei coguntur perpetuò exulare; in aliis autem liberè habitare permittuntur. Ab omni temporali ditione Romanae Ecclesiae jussi sunt abesse, excepta Roma, & Ancona, per Constitutionem 110. S. Pii V. quae incipit *Hebraeorum*, tom. 4. part. 3. Bullar. pag. 57. Et quamquam Sixtus V. per alias litteras in forma Brevis datas die 22. Octob. 1586. inter caetera privilegia Hebraeis concessa, potestatem eisdem fecerit domicilium figendi in quolibet loco, temporalis Ecclesiae dominio subjecto; haec tamen Sixti V. litterae revocate postea fuere à Clemente VIII. Constitutione 19. quae incipit *Cava, & obdurata*, quae

ite-

iterum Hebraei expulsi sunt à terris Ecclesiae, exceptis dumtaxat Roma, Ancona, & Avenione. Comque sub eodem Clemente VIII. ad Ecclesiam Romanam devolutus fuerit Ducatus Ferrariensis, & subinde sub Urbano VIII. Ducatus Urbinateosis, venia data est Hebraeis domicilium retinendi, quod antea habebant, in aliquot istorum Principatum locis.

II. Quibus praemissis, facile erit cuilibet adjudicare, quibusnam locis statuta conveniant, certum Christianis praesentia modum cum Hebraeis conversandi; illis quippe in regionibus, in quibus Hebraei stabilem sedem habent, omninò expedit, ut Episcopi in suis Synodis nimiam coequant Christianorum cum illis consuetudinem, jurisque communis sanctiones, summorumque Pontificum instaurarent huc respicientia decreta, quae ad eorundem Episcoporum commoda conglomerata proferimus. In cap. *Judaei, 5. de Judaeis*, prohibentur Christiani cum Hebraeis cohabitare, & contravenientes subjiciuntur excommunicationi. Quo verò exactius huic praeepto fieret satius, atque nimia evitaretur familiaritas Christianorum cum protervis Hebraeis, quam omnes antiqui Ecclesiae canones derestantur, praecipuè canon 30. Concilii Illiberitani tom. 1. Collectionis Harduini col. 255. canon 40. Concilii Agathensis tom. 2. Collectionis ejusdem col. 1002. canon 15. Concilii Epaonensis *ibid. col. 1049.* canon 15. Concilii Matisconensis I. tom. 3. ejusdem Collectionis col. 453. jussit Paulus IV. in sua Constitutione 4. §. 1. tom. 4. part. 1. Bullar. pag. 321. ut in locis ditionis Ecclesiasticae, in quibus degere permittuntur Judaei, habitare debeant in loco separato, & clauso, atque à Christianorum adibus penitus

sejuncto. Ne verò cum Christianis confundantur, decrevit Innocentius III. in cap. *In nonnullis, 15. de Judaeis* ut in qualibet Christianorum provincia habitum deferant à Christianis diversum. In cujus decreti executionem Concilium Ravennatense II. anni 1311. rub. 23. tom. 7. Collectionis Harduini col. 1370. Judaeos portare statuit *in pannis superioribus certum signum, scilicet rotam panni crocei coloris; & mulieres eorum in capite*. Eodemque ferè signo eodem à Christianis distingui, voluere Patres Concilii Albiensis, anni 1254. can. 65. tom. cit. ejusdem Collectionis col. 458. Nemausensis anni 1284. tit. *de perhisis Judaeis, ibid. col. 936.* & Avenionensis anni 1326. can. 57. *ibid. col. 1514.* Paulus verò IV. in laudata Constitutione §. 3. ab Hebraeis masculis semper deferendum constituit *birretum glauci coloris, à feminis verò aliud signum patens, ita ut nullo modo celari, aut abscondi possit; & licet ab istius signi delatione Pius IV. in Constitut. 57. tom. 4. part. 2. Bullar. pag. 105. iter facientes absolverit Hebraeos, ejus tamen Constitutio rescissa fuit à S. Pio V. in sua Constitutione 10. §. 6. tom. 4. part. 2. Bullar. pag. 286. atque à Clem. VIII. in cit. Constitut. 19. Ne porò Judaei publicis praeficiantur officis, vetitum est ab Innocentio III. in cap. *Vetim sit, 16. atque à Gregorio IX. in cap. Ex speciali, 18. de Judaeis*, ne iidem fiscalia, ac vectigalia conducant, atque à Christianis exigant, interdictum jam fuerat à Synodo Regaliensi anni 810. can. 20. tom. 5. Collectionis Harduini col. 50. iterumque sancitum à Gregorio IX. *cit. loc.* Nec ad snos lactandos filios Christianas nutrices adhibeant, cautum est in *cit. cap. 8. & cap. 13. de Judaeis*, atque à Gregorio XIII. in sua Constitutione*

O 4

131.

157. §. 11. tom. 4. part. 5. Bullar. pag. 6. Christianis autem non licere aut accepta mercede servitium suum Judæis assidue impendere, habere in cit. cap. 5. 8. & 15. de Judæis; aut ad suas curandas infirmitates, Judæum Medicum accessere, sicut ex citata Constitutione 4. Pauli IV. Constitut. 129. Gregorij XIII. tom. 4. part. 4. Bullar. pag. 1. quinimo à Synodo quinisexta can. 11. relato à Gratiano quest. 1. 18. Can. 15. anathemate percussurum laici, & depositionis pena decernitur in Clericos, qui ad suam sive tuendam, si ve recuperandam valetudinem, Judæi Medici opera utuntur. Aliæ plurimæ Ecclesiæ sanctiones, hanc materiam spectantes, congestæ sunt à Cardinali Sanctorio in suo Rituali Sacramentorum tit. de infidelium conversione procuranda; quibus addenda est Constitutio Clement. XI. incipiens Propaganda, in ordine 67. tom. 10. Bullar. nov. pag. 64. ubi prospicitur indemnitati Hebræorum Christi Fidem complectentium, caveturque, ne bonis priventur, quæ antea possidebant, neque excludantur à successione ad parentum hæreditatem. In his itaque Dioecibus, in quibus licet Hebræis impune commorari, licebit etiam Episcopo prædictas Constitutiones, ne à Fidelium memoria excidant, renovare, Legere etiam idem poterit nostram Epistolam die 28. Februarii 1747. datam ad Archiepiscopum Tarsensem, nostrum in Urbe Vicegerentem, in qua ex communi Theologorum doctrina probavimus, Hebræorum infantes baptizandos non esse, invitis parentibus, nisi ex occurrent peculiares circumstantiæ, quas recenset S. Thomas 2. 2. quest. 10. art. 12. & 3. part. quest. 68. art. 10. eaque occasione, non pauca allegavimus sacrarum Urbis Congregationum de-

creta ad eandem rem pertinentia, & quibus excerpere poterit Episcopus, suæque Synodo attestere, quæ opportuna judicaverit ad suum edocendum gregem, si quem habeat Hebræis permixtum. Hæc Epistola inserta est in tom. 2. Bullarj nostri num. 18. Aliam quoque Epistolam encyclicam ad Primate, Archiepiscopos, & Episcopos Poloniae conscripsimus; datam die 14. Junij 1751. in qua pleraque indicavimus, quæ vetita sunt Hebræis commorantibus in Christianorum regionibus. Eodemque anno sub die 15. Decembris, aliam dedimus Epistolam ad Præsulem Petrum Hieronymum Gugliesini, Romanæ Inquisitionis Assessorem, de baptizandis Hebræorum infantibus; quæ Epistola, separatim tunc editæ, mox impressæ sunt ejusdem Bull. nostri tom. 5. n. 49. & 54.

III. Verum quod plus negotij interdu facessit Episcopis, est matrimonium ab Hebræis in Infidelitate contractum & consummatum, de quo disputatur, an & quando per conversionem alterutrius conjugis ad Christianam Fidem, dirimatur. Certum est, Infidelium conjugium, ex privilegio in Fidei favorem à Christo Domino concessio, & per Apostolum Paulum 1. ad Corinth. cap. 7. promulgato, dissolvi, cum conjugum alter Christianam Fidem amplectitur, renuente altero, in sua Infidelitate obdurato, cohabitare cum converso, aut cohæbitare quidem volente, sed non sine contumelia Creatoris, hoc est non sine periculo subversionis conjugis Fidelis, vel non sine execratione sanctissimi nominis Christi, & Christianæ religionis despicientia. Ex hoc veritas 2. 2. quest. 10. art. 12. & 3. part. quest. 68. art. 10. eaque occasione, non pauca allegavimus sacrarum Urbis Congregationum de-

aut animum sibi esse ostenderit, cum illo quidem cohabitandi, sed non sine Creatoris contumelia, ut colligitur ex celeberrima Decretali Innocentij III. in cap. Quanto, de divortijs, notantque Sanchez de Matrimon. lib. 7. disp. 74. num. 12. Salmanticenses tom. 2. tract. 9. de matrim. cap. 4. num. 48. Cardinalis de Lauræa de matrim. disp. 15. num. 198. Clericatus de Sacram. matrim. decis. 21. num. 24. At quandoque evenit, conjugem Infidelem in longinquas abiisse regiones, aut ita latitare, ut interpellari nequeat; & tunc dubitatur, an, interpellatione omisa, fas sit converso alias inire nuptias. Afirmant plerique, quibus adstipulantur Sanchez cit. loc. n. 14. Genuensis in prax. Cur. Archiep. Neapolit. cap. 27. num. 20. Riccius in prax. part. 1. resol. 247. Alii ex adverso, inter quos Pontius lib. 7. de matrim. cap. 48. num. 22. in eo rerum statu necessariam putant dispensationem summi Pontificis, cuius est declarare, in quibusnam circumstantiis desinat obligare præceptum Divinum, quo prædicta interpellatio, ante recessionem matrimonij, videtur injuncta; atque huic posteriori sententiæ in quadam causa Florentina, discussa 17. Januarii 1722. adhesit sacra Congregatio Concilij, cujus judicio nos omnia subjecimus rationum momenta, quæ à dissidentibus inter se Doctoribus in utramque partem afferuntur, ut legere est tom. 2. Theaur. Resolut. pag. 117. & seq. Nec Sedes Apostolica difficile se præbet eam petentibus dispensationem, quam urgens causa sua det concedendam; etenim sicuti in præfata causa Florentina animadvertimus; Gregorius XIII. locorum Ordinariis, Parochis, & Presbyteris Missionariis Societatis Jesu, in Angola, Æthiopia, & Brasilia degen-

tibus, potestatem fecit dispensandi cum quolibet conjugis, qui Christianæ religioni nomen dedit, ut nonis possit matrimonium inire, omnia interpellatione alterius conjugis Infidelis, quem constat legitime interpellari non posse; & nos ipsi, ad Petri Cathedram erecti, facultatem concessimus Apostolico Nuntio, Venetiis commoranti, ut in simili rerum eventu possit ab ejusdem interpellationis onere relevare conjuges conversos, existentes in loco pio Cathemenorum ejusdem civitatis Venetiarum; quod habetur in Constit. 5. nostri Bullarj ton. 1.

IV. Sed alia hinc oritur controversia de temporis momento, quo rescindatur fœdus connubij, de quo est sermo. Plerique Doctores sentiunt, interpellato conjugis Infidelis, eoque aut expresse abnuente legitime cohæbitare cum Fidei, aut intra terminum, sibi in interpellatione præfixum, nihil respondente, dissolutum statim censeri vinculum conjugij, quo erant ambo constructi. Alii arbitrantur, tunc primum dirimi, cum conjux conversus alteras nuptias contrahat. Ab istius autem controversiæ decisione, alterius pendet enodatio difficultatis, de qua non semel contingit in Ecclesiasticis foris disputari. Fingite Titium Hebræum Christianam Fidem amplecti; postquam fuit Baptismate ablutus, uxorem suam Næviam, quam in Judaismo pertinacem reliquit, interpellat, an velicum se cohæbitare sine Creatoris contumelia; Næviam aut expressè renuat, aut intra præfixitum sibi temporis intervallum nihil respondet; alid deinde matrimonium cum Hebræo viro contrahat Næviam, Titius autem Christianus calibet statum eligit; fingite rursus, post aliquot annos, Næviam, cum

quidem unguem à nostra sententia recessit, eoque libentius eam est amplexata, quod, nobis pariter suggerentibus, comperit, ita consentientibus Theologis in consilium adhibitis, fuisse ab eadem definitum anno 1679. & 1680. in simili casu, qui Florentiæ quoque evenerat; quæ omnia legenda sunt in *Theaur. Resol. tom. 3. pag. 346. & 352. & seq.*

V. Alter ejusdem cause articulus, sacre Congregationis discussioni tunc quoque propositus, indecisi remansit. Quærebatur itidem, an saltem jus esset summo Pontifici, primum matrimonium, in Infidelitate contractum, & consummatum, supra sua auctoritate relaxandi, veniamque concedendi conjugii, tardius ad Fidem converso, ut, in predictis rerum circumstantiis, posset cum secunda uxore permanere. Opportuna etiam de hac, longè utique graviori, questione fuit à nobis exarata dissertatio, quæ extat *tom. 4. cit. Theaur. Resolut. pag. 50. & seq.* in qua plures allegavimus Doctores, hanc potestatem Pontifici asserentes, simulque contententes, eam se ipsa exercuisse S. Pium V. & Gregorium XIII. sicut in citata dissertatione fusè habetur; sed sacra Congregatio satius duxit à sententia ferenda se abstinere; quoniam, etiam data Pontifici potestate rescindendi prius vinculum conjugii in Infidelitate contracti, nihilominus, quod nos sacre Congregationi insinuarum non pretermisimus, merito dubitabatur, num ex adessent gravissimæ causæ, quæ necessariæ sunt, ut per Apostolicam dispensationem dirimatur.

VI. Itaque Episcopus Diocesi præsidens, in qua, ob admixtionem Christianorum cum Hebræis, interdum casus occurrunt, de quibus disseruimus, utiliter de iisdem sermonem

LIBER VI. CAPUT IV. 219

hunc modum admonuit: *Si quis veniat ad vos, & hanc doctrinam non asserit, nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis; qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis; & insuper ex epistola Apostoli Pauli ad Titum cap. 3. vers. 10. Hæreticum hominem, post unam, & secundam correctionem, devota. Quocirca idem Apostolus Joannes, ut cæteris suo præret exemplo, noluit cum Cerintho hæretico in eodem balneo lavari, sed dixit ad collegas: Fugiamus oculus, ne balneum, in quo est Cerintus veritatis adversarius, ex templo corruat; uti Irazenus, Hieronymus, atque Epiphanius testantur. Suique Magistri exemplo edoctus S. Polycarpus, Smyrnenis Episcopus, obvium, & salutantem Marcionem, nec resalutare ausus, repositus: *Cognoisco primogenitum diaboli.* Hujus autem disciplinae adeo tenax fuit magnus Antonius, ut de eo scribat Athanasius in *Vita num. 68. tom. 1. part. 2. Oper. pag. 847.* Cum Meletianis schismaticis nunquam communicavit, comperiam habens eorum ab initio multam atque defectionem. Nec cum Manichæis unquam, aut aliis quibuslibet hæreticis amicè collocutus est, nisi admonendi causa, ut mutata sententia piam sectarentur Fidem; ratus, eorum amicitiam & colloquia animi damnium atque perniciem esse; quod item alios monuebat, eandem prohibitionem instaurarunt innumeri Ecclesie Canones, sed potissimum insistere, ne Catholici cum hæreticis communicarent in rebus sacris, neve eorumdem frequentarent conventus. Inter Apostolicos Canones, 14. allegat. 37. statuit: *Episcopus, Presbyter, & Diaconus, qui cum hæreticis oraverit, tantummodo communione privetur; & 65. alleg. 64. vel 57. Si quis Clericus,**

CAPUT V.

Que in precedenti capite dicta sunt, novo confirmantur exemplo, communicationis videlicet Catholicorum cum Hæreticis in Divinis, atque adeo etiam Matrimonii Catholicorum cum Hæreticis.

Quantum Ecclesia abominata fuerit Catholicorum cum hæreticis consortia, planè liquet ex epistola secunda Apostoli Joannis, in qua vers. 10. & 11. discipulos suos in

aut laicus, ingressus fuerit in synagogam Iudeorum, vel hereticorum, ad orandum, deponatur & segregetur. Similem in modum Synodus Laodicena canon. 9. ex versione Dionysii Exiguus, tom. 1. Collectionis Harduini col. 781. decrevit: Quod non permittantur Ecclesiastici ad hereticorum cometeria, vel ad ea, quae ab eis martyria appellantur, orationis causa, vel sanctatis, accedere, sed hujusmodi, si Fideles fuerint, certo tempore communioni privari; & rursus canon. 73. col. 788. Quod non oporteat cum hereticis, aut schismaticis pariter orare. Et Concilium Carthaginiense 4. can. 72. tom. 1. Collectionis Harduini col. 983. quem laudat Augustinus in sermone ad populum Casariensem, ait: Cum hereticis nec orandum, nec psallendum. Hinc Cyrillus Hierosolymitanus cathec. 4. num. 37. in su. Cathecumenum suum praecipue odisse jubet omnia perfidiorum hereticorum conventicula; idemque monet ceteri Patres, quos adducit Christianus Lupus in schol. & not. ad can. Concil. tom. 4. edit. Bruxellen. pag. 129. & seq.

II. Et nihilominus ea est misera nostrorum temporum conditio, ut multis in provinciis, in quibus haereses aut dominantur, aut grassantur impune, duram Catholicis subeant necessitatem cum hereticis conversandi, & familiariter agendi. Quamvis autem per Canonem Concilii Constantiensis a Martino V. approbatum, qui incipit *Ad vitanda*, quique in suo semper vigore permansit, non obstantibus contrariis subsequentibus Constitutionibus Conciliorum n. Basiliensis, & Lateranensis, nihil relaxata fuerit disciplina in eo, quod perinet ad conversandum, atque etiam in Divinis communicandum cum hereticis, qui tolerantur, & expresse denun-

ciati non sunt tamquam vitandi, ut fuse probat Cabasus in *Theoria*, & *Praxi Juris Canon. lib. 5. cap. 11. n. 3. & seq.* non ideo tamen arbitrari debent Catholici, fas sibi esse, indistincte cum hereticis, quamvis non denunciatis, in rebus sacris, & Divinis communicare; siquidem Paulus V. post maturam rei discussionem, nequitiam licere definivit Catholicis Regni Angliae, hereticorum templa adire, ritibusque interesse, quos inibi exercent, uti legere est in duobus decretis, ab eodem Pontifice editis, uno scilicet anni 1606. altero anni 1607. quae referuntur à Cardinali de Lauræa in 3. sent. part. 2. tom. 3. disp. 11. art. 9. §. 4. num. 292. Haud equidem ignoramus, non deesse Theologos, ab omni culpa absolventes Catholicos, qui cum hereticis, & schismaticis, nominatim non denunciatis, communicant in Divinis, atque etiam Sacramenta ab illis recipiunt; dummodo hæ simul concurrant rerum circumstantiae: primo scilicet, ut ad praedictam Communicationem Catholicos adigat gravissima, & urgentissima causa; secundo, ut heretici, aut schismatici, à quibus Sacramenta expossent, sint valide ordinati, ut Sacra administrent ritu Catholico, absque ulla admixtione ritus damnati; tertio, ut communicatio cum iisdem in Divinis non sit externa protestatio falsi dogmatis, qualis erat ingressus in Protestantium Ecclesias, cum Catholicis Angliae illum inhiibuit Paulus V. ideo quippe Regis edicta omnes adire jussurunt hereticorum templa, ut tali pacto se cum Protestantibus sentire laterentur; quarto demum, ut Catholicorum cum hereticis communicatio in Divinis, nulli scandalum ingerat. Verum in primis praedicta Theologorum sententia

tia suos habet adversarios, neque ab omnibus admittitur tamquam in praxi secuta; deinde, ea etiam admissa, cum omnes enumeratae circumstantiae simul & conjunctim adesse debeant, ut Catholicorum cum heterodoxis in rebus sacris societas omni vacet culpa, quemadmodum docent Sylvius in 3. part. 5. Thomæ tom. 4. quest. 64. art. 6. quest. 3. conclus. 3. Cardinalis de Lugo de Fide disp. 22. sect. 1. n. 11. Thomas à Jesu tract. de omnium gentium salute procuranda lib. 8. part. 2. §. 4. vers. Sed major est difficultas pag. 556. Cardinalis Albitius de Inconstancia in Fide cap. 18. n. 30. & seq. Cardinalis Gottus in 2. 2. S. Thomæ quest. 4. dub. 6. §. 7. num. 2. & quest. 7. de Infidelibus comparatè ad Fideles dub. 3. §. 2. ideoque ferè impossibile est usu venire, ut à flagitio excusari valeant Catholici, sese in rebus sacris cum hereticis, vel schismaticis admiscentes. Quamobrem sacra Urbis Congregationes, sancti Officii videlicet, & de Propaganda Fide, illicitam semper reputarunt communicationem, de qua est sermo, doctamque concinnarunt instructionem, nobis in minoribus tunc degentibus, qualemcumque nostram operam navantibus, ad Missionarios, cum opus fuerit, transmittendam, ubi rationes expendantur, propter quae vix umquam accedere potest, ut in praxi sit innoxia Catholicorum cum hereticis commutatio in Divinis.

III. In Divinis porò cum hereticis communicant Catholici, qui cum iisdem sese matrimonio jungere non dubitant; etenim cum matrimonium unum sit ex septem Ecclesiae Sacramentis, à Christo Domino institutis, idem est matrimonium cum heretico contrahere, ac unum idemque

Sacramentum una cum eodem vel consistere, si nimirum ipsimet contrahentes sint talis Sacramenti Ministri, quod magis communiter opinantur Scholastici, vel saltem percipere, si scilicet, quod alii praesertim ex recentioribus Theologis autunt, illius minister sit solus Sacerdos. Utrumque autem & illicitum, & sacrilegum esse, nemo dubitat; quare Ecclesia iisdem ferè legibus, quibus Christianis interdixit, ne connubia inirent cum Infidelibus, Catholicos pariter à sacrilegis nuptiis cum hereticis contrahendis, deterruit. Concilium Laodicenum can. 10. tom. 1. Collectionis Harduini col. 784. ait: Quod non oporteat indifferenter Ecclesiasticos fudere nuptiarum hereticis suos filios, filiasque conjungere. Agathense can. 67. relato à Gratiano causa 28. quest. 1. Can. 16. Non oportet cum hominibus hereticis miscere connubia, & vel filios, vel filias dare, sed potius accipere, si tamen se profiteantur Christianos esse futuros, & Catholicos. Concilium Chalcedonense canon. 14. Lectoribus, & Cantoribus, inter inferiores Clericos, interdicit, Heretico, vel Pagano, vel Judæo se conjungere, nisi forte promittat se ad orthodoxam fidem persona orthodoxa copulanda transferre. Haec vero sanctiones roboravit Bonifacius VIII. in cap. Decrevit, de hereticis in 6. ubi deore privandum statuit mulierem, quae scienter viro heretico nuperit. Igitur in provinciis, in quibus ejusmodi conjugia, non sine sacrorum Canonum contemptu, passim celebrantur, debet Episcopus, in sua praesentibus Synodo, ab illis in propriam animarum perniciem contrahendis Catholicos abstertere; quod non faciendum ediximus in nostra Constitutione

34. §. 3. nostri Bullar. tom. 1. Præcipue quoque Episcopalis muneris partes erunt, maxima Catholicis denunciare pericula, quæ tam ipsis, quam nascituræ soboli, ex præfatis imminenti nuptiis; quæ propterea cohonestari nequeant obtentu solius consuetudinibus (verius corruptelam dicerent) nisi ea amoveantur pericula, quod tamen vix evenire posse recte notant Layman Theol. moral. lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 14. num. 2. Pirhing. ad tit. de sponsal. & matrim. num. 166. Reiffenstuel ibid. num. 360. Engel ad tit. de matrim. contract. contra interdict. Eccles. §. 2. num. 2. Gobat Theolog. experim. tract. 9. casu 11. num. 216. Nicolaus Serarius in opus. de Catholicorum cum hæreticis matrimoniis; Van-Espen Jur. Eccles. part. 2. tit. 13. cap. 8. num. 9. alique passim.

IV. Diximus autem, vix evenire posse, ut à connubiis Catholicorum cum hæreticis ea amoveantur pericula, quæ ipsis plerumque conjuncta esse solent; verum non id omnino impossibile esse pronunciamus. Tales enim re ipsa concurrere possunt circumstantiæ, quæ cum ab eo, qui facultatem dispensandi habet, expensæ fuerint, aditum aperiant concessioni legitime dispensationis, cujus vi matrimonium inter partes, hæreticam unam, alteramque Catholicam, licitum reddatur, ut alibi demonstrabimus. Quare in his locis, atque regionibus, ubi hujusmodi matrimonia aliquando sic contrahi permittuntur, expedit omnino, ut Episcopus, ad tuendum Ecclesiæ decorem, ritus in eorumdem connubiis: celebratione servandos opportuno prudenterque præscribat.

V. Putant aliqui, & fidenter docent, hujusmodi matrimonia à Sacerdote benedicenda esse. Ita censet

Theophylus Raynaudus in libro, cui titulus *Heteroclitia Spiritualia*, Operum tom. 16. pag. 182. n. 24. & seq. Sed rectius judicat Pontius de Særam. Matrim. in Appendice de Matrimonio Catholici cum hæretico c. 9. admonens, hujusmodi matrimonii Sacerdotalem benedictionem impendendam non esse, neque Missam in præsentia hæretici celebrari debere, nec matrimonium ipsum intra Ecclesiæ ambitum contrahi; quoniam nihil horum ad illius validitatem intervenire necesse est. In Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus de Matrimonio tom. 5. lib. 1. collat. 2. §. 5. exhibetur ritus, quo celebratæ fuerunt nuptiæ inter Henricæram & Regio Francorum sanguine Principem, & Carolum I. Magnæ Britannicæ Regem, quibus Apostolicam dispensationem Urbanus Papa VIII. in eum finem concesserat; quæ nuptiæ descriptæ habentur etiam in Historia, seu Commentario, cui titulus *Mercurius Gallicus*. tom. 2. pag. 359. Narrat itaque, matrimonium inter prædictam Catholicam Principem, & hæretici Regis Procuratorem, extra Ecclesiam contractum fuisse ad limina Ecclesiæ Metropolitanæ Parisiensis coram Cardinale magno Franciæ Eleemosynario, à quo tamen benedictio nuptialis data non fuit; deinde Britannici Regis Procuratorem novam nuptiam deduxisse usque ad ingressum Chori; ibi verò à prædicto Cardinale celebratam solemnè ritu fuisse Missam, adstantibus Rege, & Regina Franciæ, & nova Magnæ Britannicæ Regina, ac universa Regiæ Familia; sed prædictum Regis Angliæ Procuratorem, quamvis ipse Catholicus esset, cum personam gereret Principis Anglicanæ sectæ addicti, in proximum Archiepiscopi Palatii interim secessis-

se, donec Missa terminaretur; quæ demum expleta, ad reducendam ab Ecclesiæ Regiminis accessit. Honoratus Tournely in *Prælectionibus Theolog. de Sacram. Matrim.* pag. 106. juxta editionem Parisiensem, narrat expressè vetitum fuisse à Clemente VIII. ne hujusmodi matrimonii benedictio impenderetur; Gallicanum verò Clerum anno 1670. suàs ad Christianissimum Regem preces detulisse, ut eorum importunitatem cohibere curaret, qui Parochos ad benedicendas hujusmodi nuptias compellere sæpe tentabant; atque ad rem hanc pertinentia subiungit *ibidem* pag. 108.

CAPUT VI.

De iis, quæ provisæ sunt super matrimoniis, iustis, atque inveniendis in Hollandiâ, & in regionibus fœderatorum ordinum dominio in Belgio subjectis; quæ scilicet in Synodis eorum regionum, non autem in aliis inseri, & manifestari convenit.

Solemne iudicium de his rebus actum, quas in præsentî capite tractandas suscipimus, promulgatum fuit die 4. Novembris anni 1741. edita Declaratione, & Instructione, quæ in Bullario nostro extat tom. 1. num. 34. & diligentè ea occasione adhibita, in volumine foliorum Congregationis Concilii anni 1741. in lucem evulgatæ fuerunt. Quia tamen facillimè evenire potest, ut hujusmodi rerum notitia sequaquam ad omnes perveniat, nos, qui hanc curam assumpsimus, ut quædam hic indicarem, quæ laudabiliter inseri possunt in Synodis ab iis Episcopis, ad quos pertinent, id quod ab aliis, ad quorum curam illa non spectant, minus laudabiliter fieret; cum in hoc rerum genere matrimo-

nia meritò recensenda putemus, quæ in Hollandiâ, aliisque Belgii regionibus, Fœderatorum Ordinum dominio subjectis, inveniunt, sine Parochi præsentia, inter partes, vel alteram hæreticam, alteram verò Catholicam; ideo quidquid ad eandem materiam pertinet, summatum in hoc capite inserendum suscipimus.

II. Cùm sacri Tridentini Concilii acta, atque decreta à Summo Pontifice Pio IV. die 26. Januarii anno 1564. confirmata fuissent, nulla interposita mora, Philippus II. Hispaniarum Rex Catholicus, Concilium ipsum per omnia Regna, cæterisque dominio suo subjectas regiones promulgandum mandavit, ejusque decretorum proptam ubique observantiam edixit. Quia in re in Hispaniis quidem mira facilitate Regis jussis obtemperatum est. Cùm autem ejusdem Philippi dominio Belgium quoque subjectum esset, illisque regionibus Margarita Parmensis Ducissa Gubernatrix munere præsideret; hæc verita, ne Concilii publicatio gravem aliquem motum excitaret in iis provinciis, quæ contra Hispanorum regimen jampridem tumultuati cœperant, ex sententia etiam Episcoporum, & Magistratum, qui omnino supersedendum censebant à promulgatione Concilii, pro ea in aliud tempus differenda ad Philippum conscripsit; à quo tamen responsum eisdem, mandatumque est, ut omnibus posthabitis, Concilium publicaretur; id quod ab ipsa promptè adimpletum est. Ita Belgicarum rerum Scriptores testantur, videlicet Cardinalis Bentivolus, Favianus Strada, Nicolaus Burgundus, Joannes Meursius, Emmanuel de Meteren. Et sanè Provincialia duo extant Concilia, alterum à Maximiliano à Bergis Archiepiscopo Cameracensi anno 1565. alterum ab Archiepis-

episcopo Mechliniensi anno 1570. celebratum, quæ legi possunt tom. 10. Collectionis Harduini, in quibus secundum Tridentini Concilii decretum irrita declarantur ea matrimonia, quæ sine Parochi, & duorum testium præsentia celebrari contingat; adeo ut valde probabile, ac verisimile fiat, Concilii decretum de *Reformatione Matrimonii*, in Belgio, & regionibus Fœderatis publicatum, observatumque fuisse, antequam res in apertam rebellionem erumperent, quod anno 1572. factum est. Ad cuius rei comprobationem facit etiam relatio quædam Præsulis de Turæ Archiepiscopi Ephesini, olim in Fœderatis Belgii provinciis Vicarii Apostolici; in qua Religionis statum in Hollandia exposens, anno 1656. ad Pontificem Alexandrum VII. scripsit, Concilium Tridentinum fuisse in his locis & præceptum, & promulgatum, eisque decreta in praxim deducta, antequam foras pessima hæresis omnia illuc devoratum venisset. Relatio hæc impressa habetur in *Historia Ecclesiæ Ultrajectinæ* Pauli Hoyneck in *Appendice* pag. 95.

III. Cum igitur eo tempore, quo Tridentini Concilii leges vim suam habere coeperunt, Fœderatæ provinciæ hæreticorum, sed Principis Catholici dominio subjectæ essent, cumque decretum, de quo agitur, in eisdem promulgatum fuerit; id gravi controversiæ viam aperuit, num scilicet, mutato earum regionum temporali dominio, hisque à Catholici Regi ditione in hæreticorum Principum potestatem translatis, matrimonia, quæ ibi fierent inter partes vel utramque hæreticam, vel alteram Catholicam, & alteram hæreticam; sine Catholici Parochi, & duorum testium præsentia, nulla & irrita censi deberent, veluti facta contra Tridentini Concilii

dispositionem, an verò valida, utpote sub ejusdem Concilii censura minime comprehensa.

IV. Hic, quod in omnibus questionibus usuvenire solet, in duas classes divisi Auctores fuerunt: alii enim tam ex Theologis, quam ex Canonistis, pro nullitate; alii verò pro validitate steterunt. Cum autem in Romanæ Curie Tribunalibus, Cardinalium Congregationibus, occasione quarundam causarum matrimonialium, super hoc questionis capite deliberatum esset; negari nequit, illis ut plurimum magis arrisisse priorem opinionem, quæ eorum matrimoniorum nullitatem tuetur. Nos quidem, cum plurimum annorum spatium, antequam ad majores dignitates ascenderemus, munera tum Secretarii Congregationis Concilii Tridentini interpretis, tum Doctoris in Decretis in Pœnitentiariæ Apostolicæ Officio, tum etiam Consultoris supremæ Inquisitionis, exercuerimus, memoratarum causarum discussioni interfuimus; sed numquam opinioni illi acquiescere potuimus, per quam prædicta matrimonia nulla judicantur. Quare nobis continentur in votis erat, ut aliqua se opportunitas offerret, in qua generalis regula & lex pro eorundem matrimoniorum aut nullitate, aut validitate stateretur; quoniam anteaquo tempore nonnisi particularia decreta in hac, vel illa causa, condita erant, quæ ne inter se quidem conformia semper fuerant, propter varietatem circumstantiarum, quæ modo in una facti specie aderant, modo in altera desiderabantur.

V. Optata à nobis opportunitas oblata quidem est, sed non eo tempore, quo nos memoratis officiis fungebamur, verum postquam ad Cardinalitiam dignitatem evesti, Bononiæ

ad

13. Maii anni 1741. præstitum est. Decretum autem, quod à Congregatione conditum, atque à nobis die 4. Novembris ejusdem anni approbatum fuit, impressum, ut dictum jam est, in tom. I. *Bullarii nostri* reperitur.

VI. Tres sunt partes illius Decreti, quæ univocis legenti occurrunt. Prima versatur circa matrimonia inita, vel inenda in locis Hollandiæ, & Belgii Fœderatorum Ordinum dominio subjectis, inter duos conjuges hæreticos, sine Catholici Parochi præsentia; & de his quidem decernitur, ea valida esse, tam quæ jam facta fuerint quam quæ eodem modo in posterum fieri contingat; ita ut, si ambo conjuges ad Catholicam Religionem convertantur, contracti matrimonii vinculo adstricti remaneant, absque eo quod coram Catholico Parocho renovare consensum obligentur; si verò alter eorum convertatur, altero in hæresi permanente, neutri fas sit ad alias nuptias transire, nisi alterutrius mors intercesserit, per quam maritalis nodus dissolvatur.

VII. In quo sanè conformia fuerunt suffragia eorum, qui in Congregatione conveniant; & licet alii alia via insisterent, omnes tamen ad eandem metam, eundemque finem pervenerunt, ut pro validitate matrimonii sententiam ferrent. Quidam enim existimant, certam & perspicuam deesse probationem, quod Concilii decretum publicatum fuerit in unaquaque parochia earum regionum, antequam illæ ab Hispanica dominatione se subtraherent; ideoque ex ejusdem Conciliaris decreti tenore, ea matrimonia nequaquam nullitatis vitio subjacere. Quamvis enim admittent, edita fuisse Regia mandata pro Concilii publicatione; neque negarent, decre-

Tom. I.

P

tum

tum de reformat. Matrimonii in supra laudatis Provincialibus Synodis insertum fuisse; attamen nihil aliud ex his desumi posse dixerunt, nisi quamdam præsumptionem, quod decretum promulgatum fuerit, ut par erant, in singulis parochiis; quod tamen ad effectum, de quo agitur, demonstrari oporteret per positam probationem, quæ saltem colligeretur ex immedata, nec interrupta serie plurimum actuum similium, & decreto uniformium; quæ sanè probatio in proposito casu non adest. Hæc autem eò vel magis confirmari autumabant, quòd si post finem bellis impostum, apertumque Catholicis aditum Hollandia, aliisque Foederati Belgii regionibus vivendi, pro verisimili haberetur, Parochos, & Missionarios Catholicos Conciliaris decreti promulgationem tunc in suis quosque parochiis fecisse; ex hoc ipso arguere licet, hujusmodi publicationem antea factam non fuisse, quantumvis Catholici Regis mandata pro Concillii observatione præsentent. Videatur Marchantius in *Tribunalis Sacramentor. lib. 1. tit. 7. quæst. 9. conclus. 4.*

VIII. Alii verò, omnia quæstione, ante defectionem earum gentium ab Hispanorum Principum fide, in singulis locis, atque parochiis publicatum fuerit, necne, Tridentinæ Synodi decretum, ac etiam admittentes publicationem hujusmodi ritè factam; duas reputabant hominum societates, inter se planè distinctas, per occasionem, & in sequelam illiusmet defectionis, efformatas fuisse; alteram Catholicam, & alteram hæreticam; quæ nunc invicem permixtæ in lisdem regionibus versantur. Quapropter, etiam antè civiles motus publicatum fuisse decretum, de quo agitur, cum nonnullis exorta, neque ibi constituta tunc esset altera illa hæreticorum societas; hæc ipsis mi-

nimè videbatur ejusmodi decreti publicatione adstringi potuisse.

IX. Alii videntes propositum casum cum adjunctis circumstantiis nequaquam dici posse literaliter decimum in Concillari decreto, quò nihil aliud statuitur, nisi quòd nulla sint matrimonia, quæ coram Parocho, & duobus testibus non contrahantur; quodque hæc nova lex non ante vim habere incipit, quam post triginta dies, ex quo ipsa in singulis parochiis publicata fuerit; ulterius autem decretum non progredi, neque declarare, an ejusmodi lege heterodoxæ societates, quæ tunc essent, æque ac alix, quæ in posterum efformari possent, comprehendi deberent; ideo necessarium putabant, ipsam Tridentinorum Patrum mentem indagare, ut secundum eam de proposita quæstione judicari posset. Quo posito, magnam sanè rationem habendam esse dicebant de ea conditione in decreto apposita, quod nempe decretum ipsum non obligaret, nisi post triginta dies ab ejus publicatione in singulis parochiis elapsos. Quæ quidem conditio (si fides habenda Cardinali Pallavicino in *historia Concilii lib. 22. cap. 8. num. 10. ut certè habenda est*) idcirco adjecta fuit, quia, absque illa, magnus heterodoxorum quærimonis campus apertus foret, eoque magis aucta fuisset eorum aversio à Concilio, dum illius decreti vigere, uxores suas pro concubinis haberi, suosque liberos illegitimos declarari voluisset; siquidem nunquam futurum erat, idque Patres ignorare non poterant, ut novum decretum ab illis acciperetur, & executioni demandaretur, eorumque matrimonia coram Parocho Catholico celebrarentur. Huic igitur incommodo providè occursum est per conditionem illam decreto adjectam, qua imposita fuit illius publicationis necessitas, ita

at

ut in locis hæreticorum, in quibus procul dubio nunquam expleta foret hujusmodi publicatio, non verificata conditione, à cujus existentia Concilium pendere voluit decreti sui efficaciam, nec incolæ hæretici unquam adstricti forent servandæ formæ in ipso decreto præscriptæ. Quod si nunc in proposito casu pronunciaretur pro nullitate matrimoniorum, quæ ab heterodoxis in Hollandia, & in Foederato Belgio, absque præsentia Catholicæ Parochi inveniuntur, futurum dicebant, ut in ea omnia illa incommoda, & absurda incidere, quæ Tridentini Patres, laudatum decretum efformantes, tanta prudentia evitare studuerunt.

X. Alii denique Catholicæ Religionis causam, utilitatesque potissimum præ oculis habentes, ajebant in hujusmodi rerum circumstantiis, id consilii capiendum esse, per quod eadem Religio minus invisa ipsis hostibus redderetur, quodque impedimenta non interponeret his, qui fortè parati essent in illius gremium se recipere. Hoc autem præmisso, perpendere non omittebant, quod, si matrimonia, de quibus agebatur, irrita declararentur, si quando aliqui conjuges de abjuranda hæresi statuissent, ut ipsis liceret in conjugali societate permanere, necesse haberent consensum renovare coram Parocho Catholico, & duobus testibus; alioquin pro legitimis conjugibus se invicem habere non possent. Quantum porro in hujusmodi consensu renovationibus periculum insit, & quàm gravia incommoda inde metuenda essent, enarrando pergebant. Primum videlicet, quòd plures conjuges, quibus Catholicam Religionem amplectendi desiderium inesset, illud fortassè adjicerent, utrimque metuentes, ne alter ab altero, eum quo multorum annorum spatio libenter vixisset, relinqueretur. Dein-

de quod si fortè vir uxori, aut uxor viro displiceret, nec alia ipsis suppetere via, qua se à contracto vinculo liberarent, facillimè evenire posset, ut simularent se ad Catholicam Fidem converti, quo sibi solutionem à matrimoniali vinculo quaererent, requisitam nempe consensus renovationem, post simulatam conversionem, alter alteri denegando. Tertium, quod, etiamsi conjuges ad sanctam Religionem serio ac firmo proposito converterentur, attamen fieri posset, ut præcipua causa, ad conversionem impulsiva, esset spes recuperandæ libertatis, & abrumpendi vinculi, quod ipsis ad fatendum molestissimum esset, quòd ubi eveniret, nemo est, qui non videat, quanti conversiones hujusmodi faciendæ essent.

XI. Sanè, quòd pertinet ad timorem simulationis, de qua modò dictum est, congruit Innocentii III. responsum ad Episcopum Ferrariensem, relatum in *cap. Quanto, de divortiiis*, ubi Pontifex rogatus, num matrimonii vinculum dissolvatur, altero conjugum à Catholica Religione ad Ethnicam superstitionem, aut ad hæresim transeunte, nequaquam dissolvi responderet; & hæc, inter alias, rationem offert: *Quorundam malitiæ obviatur, qui in odium conjugum, vel quando sibi invicem displicerent, si cas possent in tali casu dimittere, simularent hæresim.*

XII. De altero autem quæstionis capite, quòd in secunda Decreti parte definitum fuit, nimirum de matrimonio, quæ in eisdem Foederati Belgii provinciis à Catholico viro, aut muliere, eum hæretica femina, aut viro, sine Catholicæ Parochi presentia, contrahuntur, de quibus quærebatur, valida ne, an nulla, habenda essent; quidam suffragia fererunt, Apostolicæ Sedis instituta præ oculis habentes,

quibus semper ea matrimonia repro-
bata sunt, quae inter duos contrahen-
tes, alterum Catholicum, & alterum
haereticum inveniunt, in eam perpen-
debant partem, ut matrimonia isthaec
nulla, & irrita decerni deberent. Ve-
rum ab aliis sapienter responsum fuit,
non utique id agi, ut à praedictis in-
stitutis, & à veteribus hac de re de-
cretis discederetur, quorum obser-
vantia etiam in praesentia inculcanda
erat, quemadmodum gravibus verbis
in Decreto inculcata fuit; sed propo-
sita difficultatis summam in eo esse,
ut dispiceretur, num; contracto jam
matrimonio in dictis regionibus à Ca-
tholica parte cum alia haeretica, &
jam expleto hujusmodi actu, qui si-
ne dubitatione ulla illicitus est, nul-
lum praeterea & irritum declarandum
esset matrimonium, propterea quod
in eo contrahendo minime servata
fuisset Concilii forma; adeoque, cum
matrimonium inter duos baptizatos,
diversae licet communionis, de facto
initum, non quidem nullum, sed
domtaxat illicitum sit, num; idem
pro nullo habendum esset, ex eo
quod sine Parochii praesentia in iis
regionibus contractum foret. Sensu
igitur quaestiois explanata, concor-
dibus suffragiis in eam sententiam itum
est, quod sicuti valida declarata fue-
rant ea matrimonia, quae in praedictis
Foederati Belgii Provinciae inter duos
contrahentes haereticos, sine Parochii
praesentia, inita essent; ita valida di-
ci deberent illa, quae in iisdem lo-
cis inter duas partes, alteram Catho-
licam, & alteram haereticam, eodem
modo contracta forent; quoniam, cum
conjugum alter, tum ratione loci, in
quo habitat, tum ratione societatis,
in qua vivit, exemptus sit à Triden-
tinae Synodi lege; exemptio, qua ip-
se fruatur, alteri parti communicata
remanet, propter individuitatem con-

tractus, vi cuius exemptio, quae un-
ex partibus competit, ad alteram, se-
cundum etiam civiles leges extenditur,
eidemque communicatur.

XIII. Postquam verò supra me-
moratum Decretum nostrum anno
1741. in Foederatis Belgii provinciis
promulgatum est, quaesitum à nobis
fuit, utrum ea matrimonia compre-
henderet, quae in iisdem regionibus
inirentur à contrahentibus utrinque
Catholicis, non coram Parocho Ca-
tholico, & duobus testibus; quin
etiam petiitum fuit, ut si forte illud
haec minime comprehenderet, ad ea
saltem per viam indulti extenderetur;
quo conscientiae Catholicorum, qui
in Foederatis Belgii provinciis ha-
bitant, in tranquillo ponerentur. Res-
ponsum facile est, & dicta matrimo-
nia in Decreto nequaquam compre-
hendi, & extensionem, quae pete-
batur, absurdam, & mali exempli
futuram. Et quidem, matrimonia Ca-
tholicorum in Decreto non compre-
hensa, facile intelligit quicumque ad-
vertat, illud nominatim restrictum es-
se ad ea matrimonia, quae in praeteri-
tis regionibus vel inter duos contra-
hentes haereticos, vel inter unam par-
tem Catholicam, & alteram haereti-
cam contrahuntur. Extensio autem
Decreti ad Catholicorum matrimonia,
idcirco absurda, & mali exempli exti-
tisset, quod, cum in iis locis Missio-
narii Catholici adsint, coram quibus
anteacto tempore à contrahentibus
Catholicis celebrata sunt matrimonia,
cumque Concilii Tridentini decretum
inter Catholicos illarum partium, &
in peculiaribus eorum Parochiis, sal-
tem postquam provinciae Foederati
Belgii à Catholici Principis domina-
tione in haereticorum potestatem tran-
sierant, ritè publicatum fuisse constet;
unusquisque videt, quanta cum
offensione universae Ecclesiae auditum
fuis-

CAPUT VII.

fuisset, matrimonia Catholicorum,
quae in regionibus illis juxta Triden-
tini formam celebrari possunt, à tam
providae legis observantia eximi per
viam gratiae & dispensationis. Videantur
Juenin de Sacram. dissert. 10.
quaest. 5. cap. 4. & Piette Quaest.
Theologic. part. 6. pag. 441. edit.
anni 1741. qui docent, à contrahen-
tibus Catholicis servandum esse Con-
cilii decretum etiam in iis regionibus,
in quibus ab haereticis non observatur.

XIV. Ultima Decreti nostri pars
ea respicit matrimonia, quae in Catho-
licorum Principum regionibus sunt ab
iis, qui domicilium habent in aliis re-
gionibus Foederatorum Ordinum do-
minio subjectis, necnon illa, quae in
Provinciae Foederatis contrahuntur ab
his, quorum domicilium situm est in
dominio Principum Catholicorum. De
quibus sanè reputatum fuit nihil ne-
cesse esse peculiariter statuere, cum
satis provium sit per Canonici Juris
regulas jam pridem constitutas de iis,
qui, relicta regione, in qua domici-
lium habent, nec novo alibi domici-
lio, vel quasi, adhuc acquisito,
matrimonium ibi contrahere cupiunt.
De quibus regulis nos ipsi egimus in
nostra Institutione 33. editionis La-
tinae.

XV. Haec autem satis erunt, in
Synodis earum Dioecesium, quarum
conditio exigit, ut de hujusmodi ma-
trimoniis agatur, & opportuna su-
per ipsis decreta, Apostolicis defini-
tionibus consentanea, efformari vale-
ant.

De aliis quibusdam respicientibus
Matrimonia, quae à Catholicis con-
trahuntur in regionibus Infidelium,
aut Haereticorum Principum domi-
nio subjectis, vel quae in Regionibus
Catholicis inveniunt inter Catholicum
ex una parte, & Haereticum occultum
ex altera; de quibus similiter
nequaquam in omnibus Synodis
agendum est.

Quaedam regiones sunt Principum
Infidelium dominio subjectae, in
quibus degentes Catholici matrimonia
inter se coram Parocho, & duobus
testibus contrahunt; temporalis Princi-
pe, cui parent, nullam in hac re mo-
lestiam eidem exhibente. Verum,
quae vel ante, vel post matrimonium
ea ratione celebratur, patriis legibus
coguntur coram Infideli ministro se
sistere, eoque presente quandam con-
tractus matrimonialis speciem intret;
neque id ab iis praetermitti potest,
quin graves ipsis perturbaciones o-
veniant; & magnum praedictum in-
nocent proli, quae alias minime legitima
reputaretur; quaesitum aliquando
est, num id à Catholicis, salva con-
scientia, fieri possit; & quomodo Rec-
tores animarum in hujusmodi casibus
se gerere debeant; & quidem id, quod
contingit in regionibus subjectis do-
minio Principum Infidelium, in aliis
pauper evenit, quae Principum haereti-
corum imperio parent.

II. Lessius in Auctario cas. 24.
in verb. Haereticorum conversatio,
id salva conscientia, neque
fieri, neque tolerari posse, conten-
dit; ejusque opinio verissima es-
set, si haereticus ministellus adhi-
beretur tanquam persona sacra,
quae sacram caeremoniam intende-